

**Okresné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá
18. ročník, školský rok 2025/26
Testové úlohy pre kategóriu F (6. ročník ZŠ a 1. ročník OG)**

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Významným zlomom v expanzii Turkov bolo definitívne ovládnutie územia Byzantskej ríše, zavŕšené dobytím jej hlavného mesta v roku 1453. Následne prežívala Osmanská ríša v 16. storočí svoj „zlatý vek“ a rozprestierala sa hneď na troch svetadieloch.

Do odpovedového hárka správne zapíšte odpovede na nasledujúce otázky, pričom si pomôžte aj ilustračným obrázkom:

- Ako sa volalo hlavné mesto Byzantskej ríše?
- Akú, vtedy modernú zbraň, použili Turci na dobytie toho mesta?
- Z ktorej vtedajšej krajiny pochádzal tvorca týchto moderných zbraní Turkov?
- Uveďte, na ktorých troch svetadieloch sa nachádzala Osmanská ríša.

2.* V odpovedovom hárku správne priradte k miestam bitiek uvedené roky a osobnosti, ktoré sa ich zúčastnili. Uveďte tiež, ktorá z týchto osobností nebola uhorským kráľom.

1396, 1444, 1456, Vladislav, Ján Huňadi, Žigmund Luxemburský

3.* V tomto roku si pripomenieme okruhu 500. výročie bitky pri Moháči. Prečítajte si nasledovné výroky súvisiace s touto bitkou a rozhodnite, či sú pravdivé.

V odpovedovom hárku správne zaznačte (zakrúžkujte) iba *áno* alebo *nie*.

- Bitka sa udiala 19. augusta 1526.
- Odborníci považujú túto bitku za začiatok stredoveku na našom území.
- Uhorské vojsko viedol do bitky kráľ Ľudovít I. (na obrázku)
- V čase bitky uhorský kráľ nemal ani 20 rokov.
- Uhorské vojsko bolo omnoho menšie než osmanské.

4.* Bitka pri Moháči viedla k vzniku nového štátu v strednej Európe, ktorý sa stal významnou mocnosťou a existoval takmer 400 rokov. Do odpovedového hárka zapíšte správne odpovede na nasledujúce otázky.

- Ako sa volal prvý panovník tohto nového štátu a z ktorého rodu pochádzal?
- Uveďte rok, kedy tento štát po spomínaných takmer 400 rokoch zanikol.
- Uveďte názov hlavného mesta tohto štátu.
- Bolo jeho súčasťou aj České kráľovstvo?

5.* Rozhodnite, ktoré z uvedených osobností sa spájajú s bitkou pri Moháči (1526) a ktoré s bitkou pri Viedni (1683).

V odpovedovom hárku zapíšte ku každej skupine len príslušné písmená.

- a) Karol Lotrinský
- b) Süleyman I. (na obrázku)
- c) Ján Zápoľský
- d) Imrich Tököli

6.* V rámci osmanských výbojov proti Uhorsku rok 1541 predstavuje významný prelom, po ktorom sa Uhorské kráľovstvo rozpadlo na tri časti. Odpovedzte na súvisiace otázky.

- a) Ako sa volalo vtedajšie hlavné mesto Uhorska, ktoré Turci v uvedenom roku dobyli?
- b) Spomedzi uvedených možností vyberte tri časti krajiny, na ktoré sa Uhorsko v tom čase rozpadlo. Do odpovedového hárku zapíšte len čísla označujúce správne možnosti.

- 1) iba severná časť krajiny
- 2) len dnešné Chorvátsko
- 3) Sedmohradsko
- 4) centrálna časť krajiny pod vládou Turkov
- 5) iba územie dnešného Slovenska
- 6) iba časť západu a severu krajiny

7.* Uvedené mestá, ležiace na území Uhorského kráľovstva, rozdeľte v odpovedovom hárku podľa toho, či ich po roku 1541 ovládali alebo neovládali Turci.

Záhreb, Segedín, Ostrihom, Šopron, Trnava, Arad

Trnava

8.* Osmanská ríša vytvorila svoju územnú správu nielen na obsadenom území Uhorska. Porovnajzte uvedené názvy územných jednotiek a rozhodnite, ktorá z nich zodpovedá vyššiemu územnému celku (podľa rozlohy). Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmen a čísel. Zapíšte tiež, ktorá z porovnávaných územných jednotiek zodpovedá nášmu označeniu okresu.

- a) *náhija* (1) alebo *pašalik* (2)
- b) *sandžak* (1) alebo *náhija* (2)
- c) *pašalik* (1) alebo *sandžak* (2)

9.* Prečítajte si nasledujúce vety a rozhodnite, či sú v nich obsiahnuté informácie pravdivé alebo nepravdivé. V odpovedovom hárku správne zaznačte (zakrúžkujte) iba *áno* alebo *nie*.

- a) Pripomienkou obdobia tureckých vojen je aj Vartovka nad mestom Krupina.
- b) Počas tureckých vojen bol vybudovaný aj Nový zámok v Banskej Bystrici.
- c) Na územie Slovenska zasahovali celkovo tri turecké sandžaky.
- d) Fiľakovský hrad sa stal po dobytí Turkami sídlom pašalíku.
- e) Medzi janičiarimi boli aj vojaci, ktorých ako deti zajali Turci na území Uhorska.
- f) Členovia *Velkej porty* tvorili vládu Osmanskej ríše.

10.* Turci zanechali na Slovensku významnú stopu. Okrem plienenia a zotročovania obyvateľstva však nájdeme aj pozitívnejšie vplyvy. Jedným z nich je napríklad zavedenie pestovania nových plodín. Z uvedených možností vyberte tri správne, ktoré spájame s tureckým panstvom na našom území, a zapíšte ich do odpovedového hárka.

zemiaky, ovos, tekvica, melóny, šafran, rozmarín, broskyňa

11. K historickým obdobiam uvedeným v odpovedovom hárku priradte zodpovedajúce letopočty, ktoré ich ohraničujú.

Obdobia: *pravek, starovek, stredovek, novovek, najnovšie dejiny (moderná doba)*

Roky: *476 – 1492; 3500 pred Kr./p.n.l. až 476 po Kr. /n.l.; 1492 – 1789; 1789 – súčasnosť; 3 milióny pred Kr. /p.n.l. až 3500 pred Kr. /p.n.l.*

12. Archeológovia pri svojich výskumoch a následnom spracovávaní nálezov spolupracujú s mnohými inými odborníkmi – vedcami. V odpovedovom hárku priradte uvedené odborné pomenovania vedcov k popisu, ktorý sa ich týka.

geológovia / antropológovia / jazykovedci / etnografi a etnológovia

13. Ktoré dve lokality / obce na území Slovenska sú spojené s nálezmi:

- a) časti lebky neandertálskeho človeka,
- b) mozgovne neandertálskeho človeka?

Ich názvy napíšte do odpovedového hárka a pomôžte si pri tom aj fotografiami.

V prípade a) najvýznamnejšou zachovanou historickou stavbou v tejto lokalite.

V prípade b) historickou fotografiou zobrazujúcou miesto nálezu.

Obrázok a)

Obrázok b)

14. Vyberte z ponúknutých možností tú, ktorá najlepšie zodpovedá popisu daného pojmu a správnu možnosť zapíšte do odpovedového hárka.

- a) Predmety, ktoré vytvoril človek a spájajú sa s činnosťou archeológa, označujeme slovom *archetypy / agregáty / artefakty / artičoky*.
- b) Skrotenie divokého zvierata, aby ho mohli mať ľudia blízko seba a využívať, na čo potrebujú, sa označuje pojmom *domestikácia / deratizácia / devalvácia / dehumanizácia*.
- c) Oblasti v Afrike a Ázii, kde sa podarilo dopestovať potraviny, čo zmenilo spôsob života ľudí, majú označenie *úrodný kruh / polkruh / trojuholník / polmesiac*.
- d) Stupeň vývoja spoločnosti, materiálnej i duchovnej kultúry v určitom období sa označuje pojmom *cikáda / cimburie / civilizácia / cézaropapizmus*.
- e) Viera vo viacerých bohov sa označuje termínom *monoteizmus / panteizmus / panslavizmus / polyteizmus*.

15. Rozhodnite, či sú nasledujúce tvrdenia pravdivé alebo nepravdivé. V odpovedovom hárku zakrúžkujte iba správnu možnosť áno alebo nie.

- a) Ötzi bol muž z doby železnej, ktorého telo sa našlo výborne zachované v talianskych Alpách.
- b) Významná megalitická stavba v Anglicku má názov Stonehenge. Jeho žiacky model vidíte na obrázku.
- c) Úrodu štátov starého Orientu zabezpečovali vysušovacie kanály.
- d) Staroveké chrámy boli okrem náboženského poslania tiež centrami vzdelania a vedy.

16. Na základe nasledujúcich informácií rozhodnite, o ktorý staroveký národ alebo ríšu ide. Správne odpovede zapíšte do odpovedového hárka.

- a) išlo o prvý známy národ v oblasti Mezopotámie; obyvateľstvo bývalo v mestských štátoch (napr. Ur alebo Lagaš); ako prví začali používať písmo; spája sa s nimi Epos o Gilgamešovi
- b) pravlasť tohto národa sa nachádzala na východnom pobreží Stredozemného mora; medzi dôležité mestá patrili Tyros, Sidon a Byblos; išlo o výborných cestovateľov (námorníci) a obchodníkov; vymysleli aj abecedu s 22 znakmi, od ktorej je odvodené aj naše písmo; v Afrike založili mesto Kartágo
- c) ríša, ktorá sa rozprestierala na území dnešného Turecka; jej obyvatelia patrili k Indoeurópanom; mala dlhodobé spory s inou ríšou zo severovýchodu Afriky; ríša zanikla náhle po vpáde morských národov okolo roku 1200 pred Kr./p.n.l.
- d) ríša, ktorá dosiahla najväčšiu slávu počas panovania Chammurapiho; tento vládca vydal aj slávny zákonník; ríša bola často ohrozovaná Asýrčanmi; hlavnou bránou hlavného mesta ríše, podľa ktorého je aj pomenovaná, bola Ištarina brána
- e) spočiatku sa táto ríša delila na hornú časť a dolnú časť; vďaka pravidelným záplavám najdlhšej rieky sa darilo pestovať potrebné plodiny; panovníci boli označovaní ako faraóni, ktorí si ako hroby pôvodne stavali pyramídy; dodnes možno vidieť pamiatky tejto ríše v Karnaku či v Údolí kráľov; nakoniec podľahli Peržanom a neskôr Rimanom – niektorí z nich sa pyramídami aj inšpirovali, ako vidieť na obrázku z mesta Rím.

17. Rozhodnite, či sú nasledujúce tvrdenia pravdivé alebo nepravdivé. V odpovedovom hárku zakrúžkujte iba správnu možnosť *áno* alebo *nie*.

- a) Spája sa minojská civilizácia s labyrintom, Minotaurom a dvojsečnou sekerou?
- b) Pôsobili grécke veštice menom Pýtia vo veštiarni v Sparte?
- c) Je pravda, že počas trvania starovekých olympijských hier musel byť dodržaný mier?
- d) Je pravda, že aténska demokracia sa netýkala žien, otrokov a cudzincov?
- e) K najvýznamnejším vedcom antického Grécka patrili Táles a Pytagoras.

18. Vyberte vždy iba jednu správnu odpoveď zo štyroch možností a zapíšte ju do odpovedového hárka.

- a) Grécki bohovia podľa legiend sídlili na hore *Horeb / Pico de Teide / Olymp / Elbrus*.
- b) Mykénčania boli kmene *Achájcov / Árijcov / Ariánov / Anglosasov*.
- c) Hlavným mestom Minóčanov (časť z neho vidíte na obrázku) bol *Korint/ Knóssos / Delfy / Tarent*.
- d) Spartským zákonodarcom bol *Hefaistos / Lykurgos / Herodotos / Kýros*.
- e) Počas bitky v Termopylskom priesmyku viedol Spartánov kráľ *Legolas / Lepidus / Leviatan / Leonidas*.
- f) Námorná bitka medzi Peržanmi a Grékmi sa uskutočnila *pri Salamandre / Salamíne / Sicílii / Salamanke*.
- g) Dielo Dejiny Peloponézskej vojny začal písať *Homér / Sofokles / Aristoteles / Tukydidés*.

19. Podľa nasledujúcich informácií zistite, o ktorú osobnosť ide. Jej meno zapíšte do odpovedového hárka.

- a) grécky filozof; žil približne v rokoch 469 – 399 pred Kr./p.n.l.; zaoberal sa človekom a jeho problémami; údajne raz vyhlásil: „Viem, že nič neviem“; bol kritický k politike a životu v Aténach; odporcovia ho obvinili z bezbožnosti, zlého vplyvu na mládež a odsúdili na trest smrti
- b) prívrženec demokracie; mal moc v Aténach a nadviazal na reformy Kleistenosa; posilňoval Aténsky námorný spolok; aténskym občanom vyplácal rôzne finančné príspevky; podporoval stavitelstvo, sochárstvo aj iné druhy umenia; zomrel na mor počas obliehania Atén Spartou
- c) syn Filipa II. Macedónskeho; porazil Perzskú ríšu; pri svojich výbojoch sa dostal až do Indie; snažil sa vytvoriť obrovskú ríšu, avšak v roku 323 pred Kr./p.n.l. zomrel

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Redaktorka: Mgr. Nikoleta Kovalčíková

Fotografie: Mgr. Eva Lukovičová, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský, Filip Smíkal

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2026